Institut pro kriminologii
a sociální prevenci

Zaměstnání jako příležitost k pozitivnímu obratu klienta

Michal Špejra

Workshop IKSP, Zotavovna VS ČR Praha, 10. listopadu 2026

Proč je zaměstnání důležité z pohledu desistence?

STRUKTURACE ČASU

Pravidelný režim, smysluplná náplň dne a méně prostoru pro nudu či rizikové situace. Únava z pracovního nasazení.

EKONOMICKÁ STABILITA

Legální příjem může pomoci zajistit základní potřeby a vytvářet prostor pro plnění závazků.

SOCIÁLNÍ VAZBY

Kontakt s lidmi mimo kriminální prostředí a příležitost osvojovat si běžné pracovní normy. Získání sociálně příznivých vzorců chování.

IDENTITA A SEBEDŮVĚRA

Pocit kompetence, vlastní hodnoty a společensky přijímaná role zaměstnaného člověka.

Odborné zdroje: Tripodi, Kim, & Bender (2010); Vennard & Hedderman (2009); Farrall (2004); Rozum et al. (2016); Tomášek et al. (2017).

1. Strukturace času: práce vyplňuje den

PRÁCE DÁVÁ DENNÍMU REŽIMU STRUKTURU

„Jo, zatím jo, nevím bez té práce, co bych dělal jako, prostě za ten rok a půl, vlastně dva roky už pracuju, jako před tím to bylo taky jako, ale ne tak jako, že bysem moh, chodil denně do práce prostě, ***teď jsem se naučil no a nevím, co bych dělal bez té práce. Jako asi bych se zbláznil z té nudy.*** *Tak nějak no.“*

Otázka: „…, je to to nejdůležitější, práce?“

PRÁCE A RODINA JAKO OPORA

„No, ta práce, no. Ta práce. Ta práce a jakoby pomoc od tý rodiny.“

Otázka: „A je naopak někdo nebo něco, co vám vyloženě pomáhá, abyste už žádný další skutek nespáchal?“

Výpovědi klientů ukazují na benefity zaměstnání spojené s každodenním pravidelným rytmem a propojením práce s rodinným zázemím.

Struktura času: „NEMÁM ČAS NA BLBOSTI“

LEGÁLNÍ PODNIKÁNÍ JAKO ALTERNATIVA K DŘÍVĚJŠÍMU RIZIKOVÉMU ZDROJI PŘÍJMŮ

„Tak já jsem 24 hodin v podstatě s rodinou, pokud teda zrovna nikam nemusím já nebo oni, a mimo to ***jsem věčně v zápřahu, že pracuju, takže vlastně i kdybych chtěl myslet na nějaký v uvozovkách řeknu blbosti, tak nemůžu****, ……teďka řeším zdroj příjmů tou klasickou podnikatelkou činností s tím, že vím, že nemám za potřebí to řešit prostě něčím, něčím dalším.“*

Otázka: „A co vám třeba nejvíce pomáhá k tomu, že vedete ten řádný život a že se vyhýbáte problémům?“

2. Ekonomická stabilita: legální práce nemusí stačit

LEGÁLNÍ ZAMĚSTNÁNÍ PODLE HODNOCENÍ PÚ

Podíl klientů* s legálním zaměstnáním ve třech kolech šetření: 57,1 % → 60,2 % → 64,2 %

ODHAD PRÁCE „NA ČERNO“ U NEZAMĚSTNANÝCH KLIENTŮ PODLE PÚ

Podíl klientů* bez legálního příjmu ve třech kolech šetření: 41,6 % → 48,0 % → 50,3 %.

KLIENT POPISUJE PAST EXEKUČNÍCH SRÁŽEK

„Já nemám žádný dluhy a nemám žádnou exekuci, prostě takže to je taky velký plus pro toho odsouzenýho, ***protože když má někde pracovat legálně a berou mu a zůstává mu jenom nějaký základ životní, tak je taky na tom hodně špatně.*** *Protože většina se pak snaží jako obejít nebo nepracovat. A to je zase,* ***to jste jednou nohou zpátky ve vězení****.“*

Rozdíly mezi koly nebyly statisticky významné. Jde o hodnocení a odhady PÚ, nikoli o přímé ověření všech pracovních statusů.
* **Počet klientů se v jednotlivých kolech šetření měnil**, vyjádření v procentech se tedy vždy vztahuje na konkrétní počet klientů v daném kole šetření.

Práce „na černo“: krátkodobé řešení, dlouhodobé riziko

POHLED PÚ: EKONOMICKÁ MOTIVACE KLIENTA

„Klient má práci na černo a vzhledem k dluhům nemá potřebu pracovat na smlouvu"

KOMENTÁŘ PÚ: důvod, proč klient nehledá legální zaměstnání.

PRÁCE NA ČERNO: DŮVOD PRO INTERVENCE PMS

„.. s klientem opakovaně probírány nevýhody práce na černo a výhody legalizace práce"

KOMENTÁŘ PÚ: forma pomoci při řešení zaměstnání.

POPIS INTERVENCE PMS Z POHLEDU KLIENTA

*„**Hnala mě do práce**, sice **jsem hrozně rád, jinak bych asi pořád ještě tak nějak chodil načerno** nebo načerno, pro mě je to, jako **v momentální situaci jakoby bylo nejlepší, že veškerý ty peníze, co vydělám, tak donesu domů, ale takhle to taky pořád nejde,** takže. A já myslím, když jsme teďkom ještě chytli dobrej pronájem, že tam vlastně neplatíme tolik, že to vlastně, i kdyby mi vlastně na ten účet chodili a strhávali mi exekuce, tak to pořád nějak zvládneme. A hlavně jsou to noční, takže i přes ten den vlastně nikam... Prostě můžu chodit, abych to dohnal.“*

Otázka: „A čím ještě vám, vám třeba pomohla kromě té insolvence, napadá vás ještě něco, co…?“

3. Sociální vazby: práce otevírá kontakt s jiným prostředím

KLIENT POPISUJE POZITIVNÍ ZÁŽITKY Z KONTAKTU SE ZÁKAZNÍKY- POZITIVNÍ ZPĚTNÁ VAZBA

„Takže hodně cizinců, nádherní lidi, krásná atmosféra, odcházíte s pocitem, že jste udělali někomu pěknej zážitek, krásnou vzpomínku na Prahu.“

POHLED PÚ NA PRACOVNÍ KOLEKTIV

„Odsouzenou práce baví, má zde dobrý kolektiv kolegů.“

Volný komentář PÚ k přínosu zaměstnání pro klienta

4. Identita a sebedůvěra: práce jako pozitivní zkušenost vlastní kompetence

SMYSLUPLNÁ PRÁCE A POCIT PŘÍNOSU

„No a střešní zahrada,…asi jsem jich už udělal dvanáct, co mě přizvali projektově, a že jsem jim pomohl, což mě velmi baví.“

POHLED PÚ: ZDROJ UZNÁNÍ

„Klient se cítí v zaměstnání uznáván, a to ho motivuje."

Volný komentář PÚ k tomu, jak zaměstnání klienta motivuje

POHLED PÚ: ZDROJ POZITIVNÍHO SEBEHODNOCENÍ

„Zaměstnání je zdrojem pozitivního sebehodnocení; klientka si rychle získala důvěru zaměstnavatele"

Volný komentář PÚ k pozitivnímu sebehodnocení a vztahu se zaměstnavatelem

Způsoby spolupráce PMS s klientem v oblasti zaměstnání 1/3

ZPROSTŘEDKOVÁNÍ NÁVAZNÉ SLUŽBY

„S jedinou, s kterou jsem byl, tak vlastně tak to mi dala tady paní na probační mediační službě kontakt na paní z XY a s tou teďka řeším insolvenci.“

Odpověď klienta na otázku s jakou organizací po propuštění ještě spolupracoval.

PŘÍMÉ NASMĚROVÁNÍ

„Doporučila jsem klientovi, aby zkontaktoval např. i pracovní agentury a předala jsem klientovi kontakt na spolupracující neziskovou organizaci XY, která pomáhá lidem se záznamem v RT nalézt zaměstnání.“

Vyjádření PÚ k formě poskytnuté pomoci při hledání zaměstnání.

NEJČASTĚJŠÍM ZPŮSOBEM INTERVENCE PMS V RÁMCI OBLASTI ZAMĚSTNÁVÁNÍ JE ZPROSTŘEDKOVÁNÍ KONTAKTU NA SPECIALIZOVANÉ SLUŽBY, SUBJEKTY (NNO, ÚP, PRACOVNÍ AGENTURY)

Způsoby spolupráce PMS s klientem v oblasti zaměstnání 2/3

PRAKTICKÁ RADA, DOPORUČENÍ, KONZULTACE

„Vlastně poradila mi, i že bych tam měla zajít raději osobně, než prostě komunikovat s nimi přes email, že je lepší prostě takový ten osobní kontakt že jo.“

Vyjádření klienta ke konkrétní formě pomoci

PŘÍPRAVA, TRÉNINK, NÁCVIK

„Příprava životopisu k doporučence z ÚP, příprava na pohovor.“

Vyjádření PÚ k formě pomoci při hledání zaměstnání.

SPOLEČNÉ HLEDÁNÍ PRACOVNÍCH PŘÍLEŽITOSTÍ, POMOC S ORIENTACÍ V NABÍDCE PRÁCE

„Otázka hledání práce je probírána na každé konzultaci, hledáme konkrétní nabídky práce.“

Vyjádření PÚ k formě pomoci při hledání zaměstnání.

Způsoby spolupráce PMS s klientem v oblasti zaměstnání 3/3

ODSTRAŇOVÁNÍ BARIÉR

„Klientka obdržela doporučenku od úřadu práce, nevěděla jak se má do nabízeného zaměstnání dostat, bylo jí zjištěno přesné dopravní spojení do místa.“

Vyjádření PÚ ke konkrétní pomoci při překonání překážky při nástupu do zaměstnání.

MOTIVACE, PODPORA LEGÁLNÍ PRÁCE A UDRŽENÍ ZAMĚSTNÁNÍ

„Vysvětleny výhody práce na smlouvu.“

Vyjádření PÚ k formě pomoci při podpoře legálního zaměstnání.

OSOBNÍ ASISTENCE A PODPORA KONKRÉTNÍHO KROKU

„Společné hledání zaměstnání přes internet, máme v plánu společně sepsat životopis klientky.“

Vyjádření PÚ k formě praktické pomoci při hledání zaměstnání.

Náměty klientů pro zlepšení služeb

KLIENTSKÉ OČEKÁVÁNÍ – PMS JAKO PERSONÁLNNÍ AGENTURA- ROZŠÍŘENÍ KOMPETENCÍ

„Jako, upřímně řečeno, ne. Já bych si uměl představit, že by měla dát, ale jako tady to ten systém nevidím jako, jo. Jestli tam máte nějaké náměty, tak, tak klidně tam dejte jako jo, **proč probace si nevezme roli jako personální agentury.“**

„Máte tady člověka, mě jako, jo. Víte, že mám exekuce, takže všecko jakoby, jako celý plat bych měl splatit, mám manažerské schopnosti, je tady X státních institucí, u kterých jako bych mohl pracovat, a vy byste stejně, ten stát by mohl stejné ty peníze jako, jako získat zpátky, jo. Takhle jako, když se o toho člověka nestaráte, necháváte to na něm, já tu práci nedostanu jako, a ta motivace tam žádná není, takže mi tady uniká jako tady ten, ten, ten potenciál, třeba **proč ta probace nemá jako, bych řekl, portfolio, jako, jo, že, že vlastně doporučí, ručí tomu zaměstnavateli, že ano, on je spolehlivý, jako ten zaměstnavatel zase dává zpátky reference, kdyby se tam špatně choval, zas tak jako podle mě by to bylo synergické,** ale, ale to je asi moc, moc jako, jako vzdálený.“

Odpověď klienta na otázku: „Dává vám něco ta probace doposud, jako?“

Klient navrhuje, aby PMS pomáhala nejen radou, ale také aktivním propojením se zaměstnavateli.

Proč někteří klienti pomoc PMS nevyužívají? (1/4)

POHLED PÚ NA KOMPETENCE

„Protože nejsme zprostředkovatelé zaměstnání, máme omezené možnosti v možnosti hledání práce klientům. Máme pouze sporadické nabídky zaměstnavatelů. Nejsme schopni mu nabídnout tuto pomoc.“

Vyjádření PÚ k důvodům, proč klient nevyužil nabídnutou pomoc při hledání zaměstnání.

ZKUŠENOST KLIENTA PO PŘEDÁNÍ KONTAKTU

„Předal mi kontakt, no. Pak už jsem vlastně s tím XY to řešil po vlastní ose, no. To vůbec se do toho nezapojovala.“

Vyjádření klienta k formě spolupráce s PMS při hledání zaměstnání.

Předání kontaktu může být užitečné, ale je vhodné ověřit, zda se klient se službou skutečně spojil a jaký je další krok.

Proč někteří klienti pomoc PMS nevyužívají? (2/4)

VLASTNÍ INICIATIVA – podpora samostatnosti klienta

„Klient svoji iniciativu projevuje tak, že hledá sám zaměstnání a bydlení. V čemž je podporován. Dokáže se o sebe postarat sám.“

Vyjádření PÚ k důvodům, proč klient nevyužil nabízenou pomoc při hledání zaměstnání.

VYUŽÍVÁNÍ JINÉ PODPŮRNÉ SLUŽBY

„Ne, ne, ne. To si všechno dělám sám a s XY neziskovou organizací a s nima spolupracuji, dá se říct, devadesát devět procent.“

Odpověď klienta na otázku: „A pomáhá vám PÚ taky nějak? Třebas, odkazuje vás, kam se máte jít třebas obrátit ohledně práce a nebo lékaře?“

Nevyužití pomoci PMS samo o sobě neznamená nezájem o práci: někdy klient pomoc nepotřebuje, jindy ji získává jinde.

Proč někteří klienti pomoc PMS nevyužívají? (3/4)

PRÁCI UŽ MÁ NEBO MÁ PŘÍSLIB

*„**Klientka má už příslib zaměstnání**, nyní jedná se zaměstnavatelem ohledně sepsání dohody.“*

Vyjádření PÚ k důvodům, proč klient nevyužil nabízenou pomoc při hledání zaměstnání.

PMS NENÍ PŘÍMÝ ZPROSTŘEDKOVATEL

*„**Protože snahu přenecháváme na klientovi**. Tento klient je velmi schopný, věřím, že si zaměstnání najde. **Nejsem schopna mu zprostředkovat práci přes zaměstnavatele, činí tak ÚP.“***

Vyjádření PÚ k důvodům, proč klient nevyužil nabízenou pomoc při hledání zaměstnání.

ZDRAVOTNÍ PŘEKÁŽKA – HODNOCENÍ PÚ

*„Klient je v pracovní neschopnosti (úraz z VTOS), **klient řeší svůj zdravotní stav a poté má možnost zaměstnání, ale až bude zdráv.“***

Vyjádření PÚ k důvodům, proč klient nevyužil nabízenou pomoc při hledání zaměstnání.

PÉČE O BLÍZKÉHO

„Klientka má vážně mentálně i fyzicky postiženého syna,o kterého pečuje na plný úvazek“

Vyjádření PÚ k důvodům, proč klient nevyužil nabízenou pomoc při hledání zaměstnání.

Proč někteří klienti pomoc PMS nevyužívají (4/4) NEDOSTATEK MOTIVACE

NEOCHOTA MĚNIT DOSAVADNÍ ZPŮSOB ŽIVOTA

„Hledaly jsme společně inzeráty na internetu, ale podle mě ve skutečnosti nechce klasické zaměstnání na HPP, nechce se vzdát volnosti.“

Vyjádření PÚ k formě pomoci.

PRÁCE NENÍ SOUČÁSTÍ DOSAVADNÍCH NÁVYKŮ

„…ale nikdy nepracoval stejně jako ostatní členové rodiny. Práce není normou v jeho prostředí. Pracoval jen ve vězení.“

Vyjádření PÚ k důvodům, proč klient nehledá legální zaměstnání.

NALEZENÍ PRÁCE VE SKUTEČNOSTI NENÍ PRO KLIENTA PRIORITA

„Nezdá se mi, že by odsouzený toužil po nalezení zaměstnání. V okrese je plno volných pracovních pozic. Odkázala jsem jej i na spolupráci s pracovním poradcem, kdy si přál dohodnout konzultaci. Tak bylo učiněno, ale za pracovním poradcem nedošel. Nalezení zaměstnání se dá říci, že není jeho prioritou.“

Vyjádření PÚ k důvodům, proč klient nehledá legální zaměstnání.

Co klienti na PÚ oceňují: důvěru, vztah, respekt a konkrétní podporu

RESPEKT K ČLOVĚKU

„Ta paní P. se na mě kouká už ne jako na vězně, ale jako na člověka, který je na svobodě.“

Kontext: klient reaguje na navazující otázku „Jste spokojený…?“ a srovnává přístup ve vězení s přístupem na svobodě.

VZTAH A JEDNÁNÍ

„Všechno. Přístup, chování, jednání je úplně super.“

Odpověď klienta na otázku co si na PÚ nejvíce cení.

PODPORA A DŮSLEDNOST BEZ NÁTLAKU

„Ale nikdy nebyl problém s probační a mediační, jako vždycky obě snažily se mi pomoct, vyjít vstříc. Vždycky když jakoby třeba-, ale zase byli důslední. Ne, že by tlačili, ale chtěli mě někam posunout, dostat. Třeba dluhy, že jo.“

Odpověď klienta na předchozí zkušenosti

Kde se pomoc PÚ může míjet s očekáváním klientů? NEVDĚK SVĚTEM VLÁDNE

DOHLED VNÍMANÝ JAKO PŘEKÁŽKA PRÁCE

„Tak motivace tam určitě není žádná, je to prostě jenom dohled, kterej mě ještě zdržuje ke všemu od práce.“

Odpověď klienta na otázku: „Ty schůzky právě? Není tam něco, co by vás, cokoliv, co by vás mohlo třeba jako motivovat k něčemu…?“

DOHLED VNÍMANÝ JAKO ZTRÁTA ČASU

„Měl jsem jednou probační dohled, mně osobně to přijde k ničemu jako. Pro mne to je třeba jenom ztráta času.“

Odpověď klienta na otázku: „Tak jaký vy máte třeba názor, pohled právě jako na tu probační a mediační službu?“

„Pravidelně jí hledám nabídky práce na internetu, ale je vybíravá a pohodlná, nic neumí, ale nechce dělat cokoliv. Nikdy nepracovala!“

Vyjádření PÚ k formě pomoci

CO FUNGUJE

ZAJÍMAT SE O DETAILY A SLEDOVAT ZMĚNY

Rozlišit legální práci, neformální práci, příslib, nestabilní dohodu i situaci, kdy relevantní informace chybí.

ROZUMĚT DŮVODU NEAKTIVITY KLIENTA

Je za ní nezájem, vlastní iniciativa, dluhy a exekuce, zdravotní stav, péče o blízké, nebo nevhodná nabídka?

VOLIT ADEKVÁTNÍ STUPNĚ PODPORY- MÍRU INTERVENCE

Od předání kontaktu přes společné hledání a přípravu až po dopravu, digitální dovednosti či návaznou službu.

SPOJOVAT KONTROLU S DŮVĚROU

Respektující přístup pomáhá klientovi otevřeně mluvit i o práci načerno, dluzích a neúspěších.

Pomáháme klientovi pouze doložit pracovní status, nebo mu také pomáháme vytvářet podmínky pro stabilnější a spokojenější život?

STRUKTURACE ČASU, ZDROJ FINANCÍ, NOVÉ PŘÍLEŽITOSTI, SOCIÁLNÍ VAZBY, NOVÁ IDENTITA…

Děkuji za pozornost

